

**CÁC GIÁ TRỊ CỘNG ĐỒNG VÀ MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN THIÊN NIÊN KỶ LIÊN HỢP QUỐC:
VỀ ĐIỀU TRA GIÁ TRỊ THẾ GIỚI Ở ĐÔNG Á**

*Russell J. Dalton**

Huỳnh Thị dịch

Có hai quá trình lịch sử đang làm thay đổi các nước Đông Á. Nguồn thay đổi cơ bản đầu tiên là sự phát triển kinh tế của khu vực. Hiện nay, khu vực Đông Á tiêu biểu cho một trong những bộ phận năng động nhất của nền kinh tế toàn cầu. Là vùng phát triển nhanh nhất thế giới, Đông Á đang nhanh chóng xoá bỏ sự cách biệt về kinh tế giữa mình với các nước phương Tây. Năm 1975, tổ chức Freedom House đã đánh giá là chỉ có một quốc gia ở Đông Á là nước dân chủ có quyền tự do bầu cử (Đó là Nhật bản); nhưng đến năm 2005 chế độ dân chủ đã có mặt ở 44% quốc gia trong vùng.

Các xu hướng này đã tạo ra một sự thay đổi đáng kể về tình hình kinh tế, chính trị trong khu vực – nhưng nó lại là một quá trình chưa hoàn thiện. Hầu hết các quốc gia trong khu vực đều chưa dân chủ hay chỉ là tự do cục bộ, và quá trình dân chủ hoá vẫn đang diễn ra ở các nước khác. Sự tăng trưởng kinh tế vẫn chưa tạo ra những hệ thống kinh tế hiện đại, và cuộc khủng hoảng tài chính năm 1997 ở Đông Á đã tạo ra nhiều áp lực mới cho công cuộc cải cách kinh tế ở nhiều quốc gia. Thêm vào đó, việc chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường ở Trung Quốc và Việt Nam, trong khi

còn đang đặt nền móng cho việc tham gia chính trị và dân chủ hóa, cũng đã tạo ra sự thay đổi về mặt xã hội và sự thiếu chắc chắn trong cộng đồng dân cư.

Về lâu dài, sự thành công của các quá trình cải cách kinh tế, chính trị này còn mở rộng trên phạm vi lớn, phụ thuộc vào việc chấp nhận của quần chúng với các hệ thống này và sự đồng điệu giữa các giá trị cộng đồng với các nguyên tắc của nền kinh tế thị trường và dân chủ. Dù sao cũng có nhiều nhà nghiên cứu từ lâu đã đặt câu hỏi rằng liệu sự ủng hộ của quần chúng như là một điều kiện cần này có thực sự tồn tại trong khu vực không. Nhưng bằng chứng có hệ thống về các giá trị cộng đồng còn rất hạn chế và những nơi thực sự có dữ liệu thì chủ yếu lại chỉ cho một quốc gia đơn lẻ. Chỉ bây giờ, một thế hệ các nhà nghiên cứu mới đang nhằm đến chủ đề này một cách hệ thống – và nghiên cứu này đang đặt câu hỏi cho nhiều giả định mang tính thông lệ về một nền văn hoá chính trị của Đông Á.

Dự án của chúng tôi sẽ đánh giá xem liệu thái độ cộng đồng có tồn tại cùng với *sự phát triển kinh tế, chính trị bền vững* hay không. Chúng tôi đang lên kế hoạch mở rộng đợt điều tra lần thứ 5 về các giá trị thế giới ở một số quốc gia Đông Á, nơi mà các bằng chứng vẫn còn thiếu. Điều tra giá trị thế

* GS. Đại học California, Irvine.

giới là một nguồn dữ liệu độc đáo trong ngành khoa học xã hội. Đợt khảo sát lần thứ 5 cần khảo sát khoảng 70 quốc gia đại diện cho hơn 80% dân số thế giới. Việc gây quỹ trong nước có giá trị phục vụ cho các cuộc khảo sát ở hầu hết các quốc gia nằm trong tổ chức hợp tác phát triển kinh tế (OECD), và các tổ chức châu Âu đã ủng hộ các chương trình thu thập dữ liệu ở Đông Âu và một số quốc gia châu Phi. Chúng tôi đang tìm tài trợ để tiến hành các cuộc khảo sát ở châu Á, điều sẽ giúp chúng tôi nghiên cứu tình hình quan điểm quần chúng trong khu vực hiện nay. Bằng việc nhập dữ án của chúng tôi vào các cuộc điều tra giá trị thế giới, chúng tôi có thể so sánh những phát hiện về các nước Đông Á với các khu vực khác trên toàn thế giới, điều này cung cấp một nền móng cơ bản cho việc làm sáng tỏ các kết quả ở mỗi quốc gia đơn lẻ.

Bảng câu hỏi của cuộc điều tra giá trị thế giới mới nhấn mạnh vào *Các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ của liên hiệp quốc (MDG)* mang tầm quan trọng ngang như chủ đề của một nghiên cứu. Các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ liên hiệp quốc sẽ cung cấp các tiêu chuẩn để lập biểu đồ phát triển chính trị, kinh tế, xã hội trên thế giới. Các mục tiêu này có liên quan mật thiết với các quốc gia Đông Á, bao gồm các vấn đề như: Bảo đảm cơ hội giáo dục, khuyến khích bình đẳng giới, bảo đảm sức khỏe cộng đồng, và bảo đảm chất lượng môi trường. Ở hầu hết các lĩnh vực này, sự hiểu biết và ủng hộ của quần chúng đối với các vấn đề này sẽ là những yếu tố quan trọng định hướng chính sách công cộng quốc gia.

Dự án này bao gồm một số mục tiêu:

* Chúng tôi sẽ thu thập bằng chứng mới về các giá trị của cộng đồng châu Á, và các điều bao hàm của những giá trị này cho các chính sách được nói đến trong các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ Liên hợp quốc.

* Nghiên cứu này sẽ tăng cường hiểu biết của quần chúng về sự tác động qua lại giữa phát triển kinh tế và các truyền thống văn hoá ở Đông Á.

* Chúng tôi có một chương trình nghiên cứu tích cực nhằm công bố những phát hiện này cho riêng Đông Á, và sáp nhập khu vực này vào trong chương trình nghiên cứu so sánh lớn hơn của điều tra giá trị thế giới.

* Một khi được thu thập, các dữ liệu của điều tra giá trị thế giới sẽ được đặt vào trong kho tàng dữ liệu khoa học xã hội nhằm cung cấp một nguồn dữ liệu cập nhật cho các nghiên cứu về Đông Á.

* Cuối cùng, chúng tôi hy vọng dự án này sẽ tạo điều kiện tốt cho việc tăng cường hợp tác giữa Đông Á với các nhà nghiên cứu Mỹ chúng tôi cũng đang quan tâm đến vấn đề này.

Các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ Liên hợp quốc: tiêu điểm của nghiên cứu

Tại hội nghị toàn thể lần thứ 8 năm 2000, Đại Hội đồng Liên hợp quốc đã thông qua Bản Tuyên ngôn Thiên niên kỷ Liên hợp quốc làm nền tảng cho các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ (MDGs). Theo bản tuyên ngôn, sự phát triển quốc tế phải được hình thành trên cơ sở nguyên tắc tự do, bình đẳng, đoàn kết, khoan dung và tôn trọng tự nhiên và chia sẻ trách nhiệm.

Về mặt thực tiễn, nghiên cứu này góp phần giúp chúng tôi hiểu được thái độ của quần chúng Đông Á có ủng hộ các

mục tiêu phát triển thiên niên kỷ Liên hợp quốc hay không. Về mặt lý thuyết, các mục tiêu này cung cấp một phương tiện cho việc nghiên cứu các vấn đề cơ bản hơn, đó là các giá trị chính trị, xã hội – mối quan hệ quyền lực, khoan dung, giá trị tự thể hiện mình và mối quan tâm đến an toàn - bị ảnh hưởng như thế nào bởi sự biến đổi về chính trị, kinh tế ở Đông Á, và sự thay đổi các giá trị này có thể làm thay đổi như thế nào văn hóa chính trị trong khu vực. Một trong các chủ đề quan trọng nhất của chính trị học so sánh ngày nay là vai trò của văn hoá trong việc định hướng các quá trình đường lối chính sách. Việc đặt kế hoạch nghiên cứu các mối quan hệ này ở Đông Á là rất quan trọng vì sự hòa giải về xã hội, tôn giáo và chính trị trong vùng. Mục tiêu phát triển thiên niên kỷ thể hiện các chủ đề sau:

1. Xoá bỏ đói nghèo;
2. Phổ cập giáo dục tiểu học;
3. Đẩy mạnh bình đẳng giới và nâng cao quyền của phụ nữ;
4. Giảm tỷ lệ trẻ tử vong;
5. Cải thiện sức khoẻ bà mẹ;
6. Đấu tranh với căn bệnh HIV/AIDS, bệnh sốt rét và các bệnh khác;
7. Bảo đảm môi trường bền vững;
8. Đẩy mạnh quan hệ đối tác toàn cầu vì mục tiêu phát triển.

Sự phát triển bền vững gắn bó mật thiết với các cung cách cư xử trên nền tảng văn hoá, điều cần được biết đến đầu tiên khi người ta muốn tháo gỡ hoặc thay đổi nó. Từ các cuộc điều tra giá trị thế giới, các nhà nghiên cứu đã phát triển một lý thuyết chung về sự phát triển con người, lý thuyết lập luận rằng sự phát triển con người phải được quan

niệm hoá như là việc tăng cường cơ hội lựa chọn của con người trong các lĩnh vực cơ bản của cuộc sống, và như là việc con người phát triển khả năng lựa chọn những cuộc sống mà họ mong muốn. Điều tra giá trị Thế giới đã phát triển các bộ câu hỏi tập trung vào các nhân tố liên quan và các giá trị dẫn dắt họ.

Mối liên quan với những ưu tiên của Quỹ châu Á

Chúng tôi tin rằng Dự án này sẽ thể hiện sự ưu tiên của Quỹ châu Á ở một vài lĩnh vực. Sự tiến bộ của các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ Liên hợp quốc, sẽ cải thiện điều kiện sinh hoạt của người dân trong vùng. Về mặt lý thuyết, chúng tôi có thể đóng góp cho lĩnh vực học thuật liên quan đến những quan điểm dân chủ và kinh tế những bằng chứng mới từ một danh sách hệ thống kinh tế, chính trị rất đáng quan tâm thể hiện khoảng cách lịch sử văn hoá với các nghiên cứu gần đây về các vùng khác trên thế giới.

Thêm vào đó, chủ đề của Điều tra giá trị Thế giới thể hiện trực tiếp chính sách ưu tiên của Quỹ.

* Chính phủ và Xã hội công dân: Điều tra giá trị Thế giới bao hàm các bộ đo đạc các giá trị dân chủ, sự tham gia của các tầng lớp nhân dân vào các tổ chức xã hội và sự ủng hộ nhân quyền.

* Tăng cường quyền lực chính trị cho phụ nữ: Điều tra giá trị Thế giới bao gồm một số câu hỏi đánh giá thái độ đối với vai trò của phụ nữ trong gia đình, nơi làm việc và trong các hoạt động chính trị (Norris và Inglehart).

* Cải cách kinh tế: Điều tra giá trị Thế giới cũng đặt ra câu hỏi về việc ủng hộ nền kinh tế thị trường, và các giá trị kinh tế nằm sau cạnh tranh thị trường.

* Môi trường: Điều tra giá trị Thế giới còn có một bộ do đặc việc ủng hộ vấn đề cải thiện môi trường.

Cuộc khảo sát về các giá trị thế giới đã được sử dụng để xem xét những chủ đề này ở châu Âu, Bắc Mỹ và hiện nay trên thang độ toàn cầu. Sự tham gia của các quốc gia Đông Á vào cuộc khảo sát sắp tới sẽ mở rộng nghiên cứu này ra khu vực và tạo ra một khả năng duy nhất để so sánh kinh nghiệm của các nước châu Á với các nước đang phát triển khác và các chế độ dân chủ đã được thiết lập khác. Đây là một cơ hội hiếm có để sắp xếp các giá trị thực thụ của công dân Đông Á trên một bề rộng của những khía cạnh liên quan đến chính sách.

Cuộc Điều tra giá trị Thế giới

Cuộc Điều tra giá trị Thế giới là nguồn tư liệu vô song trong các ngành khoa học xã hội. Dợt khảo sát lần đầu tiên của dự án đã khảo sát 21 quốc gia trong những năm đầu của thập kỷ 80. Dợt khảo sát lần thứ 2 và 3 vào nửa đầu những năm 90 đã mở rộng đến khoảng 50 quốc gia, bao gồm nhiều nhà nước thời kỳ sau chế độ xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu. Dợt khảo sát lần thứ 4 bao gồm các cuộc khảo sát ở những quốc gia đại diện, xem xét các giá trị cơ bản và niềm tin của quần chúng ở hơn 65 quốc gia trên 6 đại lục có dân cư sinh sống, chiếm gần 80% dân số thế giới.

Một mạng lưới các nhà khoa học xã hội quốc tế tiến hành dự án này, phối hợp với một ban chỉ đạo quốc tế. Nhóm các nhà khoa học quốc tế này đang làm việc với Liên hợp quốc, và các tổ chức quốc tế khác nhằm gắn kết cuộc điều tra giá trị thế giới với các chương trình phát triển của Liên hợp quốc, và tìm kiếm tài

trợ quốc tế cho tổng thể dự án. Hầu hết các cuộc khảo sát quốc gia được tài trợ từ nguồn ngân quỹ của nhà nước và được chỉ đạo bởi các tổ chức nghiên cứu khảo sát hàng đầu. Sau đó dữ liệu sẽ được tổng hợp vào một bộ dữ liệu duy nhất, có giá trị sử dụng cho cả cộng đồng nghiên cứu quốc tế. (<http://www.world.valuessurvey.org>).

Trong khi các nghiên cứu về quan điểm của quần chúng khá phát triển ở các nước phương Tây, thì những nghiên cứu quan điểm quần chúng có thể so sánh giữa các quốc gia vẫn còn khá hạn chế ở Đông Á. Cuộc Điều tra giá trị châu Á đã lấp đầy từng phần chỗ trống trong đợt khảo sát lần thứ 4 bao gồm một vài quốc gia mới ở Đông Á: Indonesia, Singapore, và Việt Nam. Ngoài ra chúng tôi còn tiến hành các cuộc điều tra thêm ở Trung Quốc, Nhật Bản, Philipin và Hàn Quốc. Một danh sách dài các bài tham khảo, các bài báo và bản thảo dày của một cuốn sách về đợt điều tra lần thứ tư hiện đang được xuất bản (xem danh sách tham khảo). Điều này sẽ giúp cho việc tiếp cận với các nhà nghiên cứu khắp các nước Đông Á để mở rộng bộ thu thập dữ liệu cho đợt khảo sát lần thứ 5 sắp tới.

Chúng tôi đang tìm nguồn tài trợ để tiến hành điều tra giá trị thế giới ở 4 quốc gia Đông Á.

* Thái Lan: Là quốc gia chưa từng có mặt trong các cuộc điều tra giá trị thế giới. Đây là một trong số những nước dân chủ thành công ở Đông Nam Á và là tiêu chuẩn để đánh giá thái độ của quần chúng ở các nước còn lại trong khu vực. Chúng tôi sẽ làm việc với Viện nghiên cứu Hoàng Gia Prajadhipok.

* Việt Nam: tham gia vào đợt Điều

tra giá trị Thế giới lần thứ 4 trong sự cộng tác của trường Đại học California, Irvine và Viện Nghiên cứu Con người tại Hà Nội. Quỹ tài trợ Việt Nam tiến hành điều tra nghiên cứu này có giới hạn nên chúng tôi đang kiếm tìm sự tài trợ bổ sung vào ngân quỹ đó.

* Trung Quốc: Đã có mặt trong cuộc nghiên cứu điều tra giá trị thế giới. Đây là một trường hợp sống còn ở Đông Á và chúng tôi cần thêm quỹ tài trợ để tiến hành đợt khảo sát tiếp theo ở Trung Quốc.

* Campuchia: Khi đã thoát khỏi giai đoạn đen tối trong lịch sử đất nước, cần phải hiểu nền văn hoá chính trị đương thời và triển vọng cho công cuộc hiện đại hóa xa hơn nữa. Chúng tôi sẽ làm việc với Trung tâm Nghiên cứu tiến bộ tại Phnom Pênh.

Cả 4 quốc gia này đều phải đối mặt với nhiều thử thách kinh tế và xã hội được thể hiện trong các mục tiêu phát triển thiên niên kỷ liên hợp quốc. Vì thế việc thu thập các dữ liệu có hệ thống về thái độ quần chúng với các mục tiêu này và nghiên cứu sâu rộng về các giá trị chính trị, xã hội có thể định hướng những thái độ này sẽ đưa ra những phát hiện có giá trị cho các quốc gia và cho việc hiểu biết rộng hơn về vấn đề thay đổi chính trị, xã hội trong khu vực.

Tài liệu tham khảo

Khuynh hướng quyền lực và các giá trị chính trị ở Đông Á: bài đánh giá về thuyết "Các giá trị châu Á", Russell Dalton và Ông Thị Như Ngọc - 2003, Tạp chí khoa học chính trị Nhật Bản 2005.

Công dân, Dân chủ và Thị trường

vành đai Thái Bình Dương, Russell Dalton và Shin Chull Doh (sắp xuất bản), Nxb. Trường Đại học Oxford, Oxford.

Các Môi quan hệ xã hội và Vốn xã hội ở Việt Nam, Cuốn *Xã hội học so sánh số 1*: tr.369 – 386; Russell Dalton và các tác giả khác.

Xu hướng gia tăng: Bình đẳng giới và Sự thay đổi văn hoá trên thế giới, Ronald Inglehart và Morris Pippa - 2002, Nxb. Đại học Cambridge, Cambridge.

Hiện đại hoá, biến đổi văn hoá và dân chủ: Không ngừng phát triển con người Ronald Inglehart và Welzel Christian - 2005. Nxb. Đại học Cambridge, New York.

Niềm tin và các giá trị nhân loại. Một cuốn sách dữ liệu giao thoa văn hoá được hình thành trên cơ sở các cuộc khảo sát về các giá trị thế giới 1999 – 2002, Ronald Inglehart và các tác giả khác - 2004, Nxb. Siglo XXI Editores, thành phố Mexico.

Bốn thế hệ người Việt Nam: Ủng hộ dân chủ và nền kinh tế thị trường, Ông Thị Như Ngọc (sắp xuất bản - 2005), trong cuốn "Việt Nam: Tương lai phát triển toàn cầu hoá" Stockton Hans, Nxb. Edwin Mellen.

Phát triển là tự do, Amartya Sen - 1999, Nxb. Knopf, New York.

Chính trị đại trà và nền văn hoá ở một Hàn Quốc đang dân chủ hoá, Shin Chull Doh - 1999; Nxb. Đại học Cambridge, Cambridge.

Sự phát triển song hành giữa dân chủ và thị trường, Shin Chull Doh (3/2005). Trung tâm Nghiên cứu dân chủ.